

KACSAVADÁSZAT

Lódenkabátos, vékony fiatalember gyalogolt az ösvényen. Ajtai Sándor volt, a tanyai iskola igazgatója.

Még a nyáron s végérvényesen ősszel került a vidékre, huszonhárom éves fővel, igazgatóként. Igaz, még csak hárman voltak rajta kívül alkalmazottak: egy tanítónő, egy pedagógus és a szakácsnő. Mert az iskola több, kevés létszámú román és magyar osztályból állott, ahova szlovák és szerb gyerekek is jártak, és bennlakás is volt azok számára, akik nem tudtak minden nap begyalogolni. Maga jelentkezett, hogy kijön a tanyára, az új műveltség hídverőjeként, s kolléganője, a román tanítónő szintén önként jött. A pedagógust ide helyezték, ezért kevesebb lelkesedéssel, de pontosan végezte a munkáját; a szakácsnőt az állami gazdaság fizette. Október vége felé volt, alig másfél hónapja kezdődött meg a tanítás, és a fiatalember úgy érezte, hogy buzgalma még semmit se lankadt: munkakedve és szeretete a régi, s ezt ezután is örömmel és szerényen hasznosítja a mindent megérő cél szolgálatában.

Kétoldalt széles szántóföldek húzódtak, barázdáikra vörösés fényt vetett a lehanyatló nap. Mély, sötét árnyékok bújtak elő a gübbenőkből, s a vaskos rögök

taróján milliónyi ezüstös pókháló feszült. Már nem volt sok az estéig: a napot nagy szürke felhők készültek elnyelni, melyek mintha a beláthatatlan mezőkről emelkedtek volna magasba.

A rézsútos fényben kisebb lett, összezsugorodott az alföld. Közelebb jöttek a szétszórt kis tanyák akác- és eperfaikkal, tisztán látszott az állami gazdaság vadozatú székháza. Mintha csak futamatnyi távolságra lenne Bándiék tanyájától is az iskola, pedig a magas fehér építmény magánosan állt a puszta közepén, egyetlenegy vén, százesztendőös jegenye társaságában. Ez az óriási megkopaszodott fa most játéktoronyként meredt az égre, csak arasznyinak látszott innen, s a fiatalember mégis úgy érezte, hogy ha kinyújtaná jól-jól a karját, levehetné a láthatár széléről.

És már látszott a tó is, a kacsatenyészet tava a Laposban. Laposnak hívták azt a négy-öt hektárnyi horpadást, mely a mezők felesleges vizét összegyűjtötte, s ahol káka és nád nőtt egész éven át, úgyhogy a tó, mely a leszivárgó vizekből jött, sohasem volt kisebb másfél hektárnál. Igaz, nem volt nagyon mély. Ide húzódtak a lecsapolt lápok összes vízimadarai, s itt volt az állami gazdaság kacsatenyészete is, ahova a fiatalember tartott.

Nemsokára megérkezett a Laposhoz. Ide már csak a felhők visszfénye világított be, az egyre halványuló napsugarak elcsúsztak a nádszálak csúcsán, s gyéren, búcsúzkodva pihentek meg a kacsáólak tetején, mint valami költöző madarak. A kacsák lármásan tülekedtek a vályúk körül, melyekbe éppen vacsorájukat tálalták. Itt-ott egy-egy tollas, fehér test villant ki a szürke és barna tömegeből: a jószágok legtöbbször színes, parlagi

fajta volt. És a hápogó és habzsoló rucák közt ott sántikált az öreg Bándi, akit kerestek.

– Jó estét kívánok.

– Jó estét, úrfi. – Az öreget nem lehetett leszoktatni arról, hogy úrfizza vagy éppen tanító urazza. Náluk lakott, százötven lejt fizetett a tiszta szobáért, s a vacsoráért, rántottaért és tejért is, külön; demokrácia ide vagy oda, Bándi úgy tartotta illendőnek, hogy urazza. – Na, hogy ment a dolga? Bosszantották-e sokat a kölykök?

Sándor már eleitől, hogy a tanyára került, nemigen szívlelte házigazdáját. Kénytelen volt hozzájuk költözni, így hát szabad ideje nagyrészt Bándiéknál töltötte, s a locsogó, rosszindulatú vénember mellett sokszor úgy érezte, hogy csupa ellenséges és agyafűrt madárijesztő él a közelében.

De most nem gondolt erre. Szép fehér arcán, melyet a pusztai napnak nem sikerült megfeketíteni, gyermeki öröm ömlött el, amint a kacsákat szemlélte. Hogy fálnak, hogy habzsolják az áztatott darát! Kettőt-hármat nyelnek belőle, mulatságosan rázva fejüket, aztán futnak a tóhoz, csörfötölnek a vízben, és sietnek ismét a vályúhoz. Baloldalt mennek a tóba, jobboldalt visszadöcögnek, egymás után és folyton, úgy hogy szabályos egyirányú forgalom alakul ki, végtelen komolysággal, sőt fontoskodással, hogy végülis hallatlanul nevetségessé válik. A tanító hangosan kacagni kezdett.

– Köztük van? – kérdezte az öregtől.

– Nem, nem jön az ide, ott van a sás közt. Menjen csak óvatosan itt né, a szélin, ott majd meglátja. – Felegyenesedett, mert a kacsák ételét kavarta, és hunyorított a szemével. Gyér bajusza és a sárga fogak

a szájában minden szóra mozogtak. – Tudja a jóég, hogy ragadt ide. Még elébb azt hittem, hogy baja van a szárnyának. De repül, hallja! Úgy hiszem, meglőheték a párját, s aztán idebolondult egy gácsérhoz. Ahhoz-e, látja? Az a kunkori farkú! Na, menjen csak itt né, jobboldalt.

Sándor elindult a tóparton. A vizenyős föld nem-sokára kis gátban folytatódott: arrább már beleszántottak a Laposba, és elrekesztették, hogy ne menjen rá a víz. Vagyis csak akkor menjen, mikor akarják, mert oda három hektáron kísérleti rizset vetettek. A fiatal-ember végigballagott a gáton, s most, hogy egy kissé magasabban volt, szétnézett a tavon és a vidéken.

Íme, a szabad ember birtokba vette és megszelídítette a pusztát. Lecsapolta a vizeket – ötven, száz évvel ezelőtt még ilyen öles káka fedett itt mindent –, egy tagba hordta földjeit, és a bőség, a békés boldogság ágyát veti meg minden barázdában. Bölcs és biztonságos nyugalom úszott a tó és a síkság fölött, megfoghatatlan szépség, mintegy feloldva az esti párákban. Neki is része van ebben a szépségben; látta magát a tóban, szőke hajával, melybe arany szálakat húzott a napfény – és halk szavával, jóságával része van abban a nagy, tudatosan alakított emberi örömben, mely itt, ezeken a mezőkön és szerte mindenütt az országban készül. Még a madár is az ember kezéhez szelídül.

Meghatotta ez a történet. Elmesélte, kiszínezte magának. A réce, mielőtt még láthatta volna, értelmes lényé, valóságos személyé alakult képzeletében. És kerek legendát fűzött köréje, melyet nem vett komolyan, de elhitte; mert nem is gondolkozott rajta, csak kitalálta. Bizonyára nem is volt társa a kacsának, egyedül volt – mondjuk, nem akadt párja, mert

nem akarta hűtlennek hinni a lelőtt gácsérhoz –, és itt maradt ezek között a békés, jóindulatú kacsák közt. Bándi azt mondja, hogy nem verik el maguktól. Milyen furcsán érezheti magát, mikor kétezer társa kidöcög megvacsorázni, s aztán elül az ólban, ő pedig egyedül marad...

Megtorpant, mert víz loccsant arrább. Vadkacsa talpalt a tóba, s hogy alája simult a ringató elem, lágyan elfeküdt rajta puha mellével, és egy-két finom, erőteljes mozdulattal kiúszott a nád közül. Ez ő, gondolta Sándor.

Halkan leült, hogy ne zavarja. De mégsem akarta jelenlétét titkolni. Beszélni kezdett a kacsához.

– Ne félj, butuskám... Gyere közelebb. Lehet veled okosan beszélni? Ha elhinnéd, hogy nem akarlak bántani, és kijönnél hozzám, visszaengednék, becsületszavamra. Csak úgy szeretnék közelebről is látni...

A réce lassan elúszott, nem ijedten, de határozottan. Sándor hirtelen elszégyellte magát, mert eszébe jutott, hogy a víz fölött az alkonyi csendben Bándi meghallhatta, mit mondott. Nem azért, hiszen az öreg is eleget beszél magában, de ha elmondaná Zsuzsának, hogy ő egy kacsával társalgott, hogy becsületszavát adta neki, a lány nem értené meg. Még kinevetné. Az ólaknál azonban akkora volt a hápogás, hogy megnyugodott.

Mire visszatért, megjöttek az éjjeliőrök. Mindkettő tizenhét-húszéves lehetett, két erős, fiatal legény; csak bólintottak a köszönésére. Cigarettaztak. Sándor bárátságosan elmondta, hogy látta a kacsát.

- Puskát kéne kerítsünk – csámcsogta Bándi.
- Miért? Tán csak nem akarja meglőni?
- De biza. Finom a húsa.
- De hát... nem szabad. – Mást akart mondani, de

gondolta, hogy az értelmes érvek jobbak az érzelmeseknél.

– Vajon. Ki tudja azt meg? – Az öreg köhécselt. – Vagy maga feljelent, tanító úr?

Sándor elpirult. Még tovább akart volna beszélni, de valami furcsa tehetetlenséget érzett. Mit mondjon? Legszívesebben szájon vágta volna házigazdáját – igen, ez az érzés már többször elfogta –, de még a gondolatot is mélységesen méltatlannak érezte magához.

A két fiú arrább ált, nem is hallották a tanítóék beszédét. Sándor odaköszönt nekik, aztán elindult haza. Mehetett vagy száz lépést, mikor Bándi futva, sántikálva beérte. Bekecsben volt az öreg, bőrbekecsben, melyről már egészen lekopott a festék. Hűvös volt, de csak a vállán tartotta. A hóna alatt valamit cipelt, Nehéz batyu volt, húzta lefele a göcsös kis embert; jobboldalt is vitte, pedig éppen a jobb lábára sántított.

– Segítsek? – szólt oda Sándor. Mert egy helyre mentek, és mégiscsak fiatalabb volt.

– Hát, he-he, segíthetne egy kicsit... – Ránézett a tanítóra, és bizalmaskodva, rekedt hangon nevetett. – Egy kis málé, ott né, a tyúkoknak. Nem eszik meg mindet a kacsák, aztán csak elpocsékolódik, nem igaz?

Sándor már fogta a zsákot. Majdnem letette. De ugyanaz az érthetetlen zsibbadtság szállta meg, mint az imént. És így vitte haza Bándi Alberthez a lopott gabonát.

*

Másnap Marcela is kijött vele a Laposba.

A gyerekeket rábízták a pedagógusra. Karcsi kissé bosszús volt, mert szeretett volna szombat délután elcsavarogni. Az igazgató és a pedagógus közt ekkor

merült fel az első, egyelőre szelíd ellentét. Sándor mindig bennmaradt szombaton, jószántából, hogy a fiút felszabadítsa. Gyerek volt mellette: tizennyolc éves. Az idén végzett tanítóképzőt, jövőre, ha bővül az iskola tanítani is fog. Igyekezett latba vetni idősebb voltát – teljes öt esztendő különbség volt köztük –, szelíden figyelmeztette Karcsit, hogy amit tesz, az csak a kötelessége.

Most, hogy az ösvényen lépdelt Marcela előtt – esett az éjjel, és most nyomot taposott a sárban –, megint eszébe jutott a pedagógussal folytatott vita. Mennyire más ember, mint ő! Nem vádolhatja tulajdonképpen még hanyagsággal sem. Csak önző egy kissé. De hát még gyermek, gondolta elnézően. Sokat kell még tanulnia, de hozzájuk tartozik, nem olyan Bándi-féle. Igen, erről akart Marcelával beszélgetni.

Kolléganője okos asszony volt, és asszony legfőképp. Neki pedig most azt is meg kell tudnia tőle, hogy szeretheti-e őt még egy lány, akinek szembeköpi az apját. Bizony, ilyen nagy tervei voltak, mikor az iskolából elindult, s most, hogy itt az ösvényen lépdel, minden erő elpárolog belőle. Ostobaságnak érzi gondolatait: kicsinyességnek a haragot és aljasságnak a gyengeséget – képtelenségnek azt, hogy mindezt Marcelának elmondja. Sőt kegyetlenségnek. Mert világos volt, hogy az asszonynak szeretnie kell őt.

Ide vitt minden út. Marcela második volt, aki felállt azon az emlékezetes gyűlésen, és azt mondta: ki megyek a tanyára. De miért mondta? Hiszen még el se vált a férjétől, együtt laktak, és a kollégák úgy vélték tudni, hogy tán ki is békülnek. De ő már akkor érezhette, hogy házassága végleg elromlott, és még a városból is el akart kerülni. Marcela huszonöt éves

volt, két évvel idősebb nála. Magával hozta ki a tanyára négyesztendős leánykáját is, egy barna, kerek szemű, törekeny gyermeket: saját kicsinyített mását vagy eleven gyermekkori arcképét. Sándor pedig félt az asszonytól. Félt, mert szép volt, és odaadóan dolgozott: mert közös munkájuk és a megosztott gondok egymás felé hajtották őket. Lehetetlen volt két szép, fiatal ember esetében ezt a viszonyt fenntartani csak barátságként. Ő pedig szerelmes volt; sajnos, szerelmes volt Zsuzsikába, házigazdája lányába. Mert az is lehetetlen volt, hogy egy házban lakjon a tizenhat éves, mozgékony, gömbölyű, eleven-tűz leánnyal, és ne legyen belé szerelmes. Lehetetlen volt közönyösen túrni azt, hogy Zsuzsika egyszer – az istállóban — nyakába ugorják, és azt mondja: „Olyan szép, olyan szép maga, igazgató elvtárs!” Igaz, hogy ez csak egyetlenegyszer történt meg...

Elgondolkozva, alig beszélgetve érkeztek meg a Laposba. Marcela megcsúszott a fűvön, Sándor utánakapott, és kézen fogva kellett a tópartig leszaladniuk. A parton ténfergő kacsák riadtan menekültek a vízbe. Jó, hogy szólt a vadkacsáról az asszonynak: volt mivel igazolnia, hogy elhívta idáig. Mert azt már biztosan tudta, hogy nem meri elmondani, amit eredetileg akart.

Előkerült az öreg Bándi is, benn volt az örök kalyibájában.

– Jó napot, Bándi bácsi. Eljöttünk megnézni a rucáját.

– He-he, a rucámat, jól mondja, tanító úr. Mer csak az az egy az enyém ezekből. De azt meg is vacsoráljuk egy este, mondom magának. – Vigyorgott, mozgatta sárga bajuszát, felélénkült, hogy van kivel beszélgetnie. – Mondtam a puskát az este. Hát volt ne-

kem, tudja? Kétszövű vadászpuskám volt, minden este nyulat vacsoráltunk, megkérdezheti az asszonytól. De akkor más volt...

– Hol van a ruca? – kérdezte Sándor, hogy ne kerüljön sor a folytatásra. – Rosszul teszi, hogy hajkurássza. Ide szokna szépen.

– Hol van? – Az öreg kedélyeskedett. – Már fél-lábbal a lábásban. Nem hajkurászom én, de úgyse megy már el. Most hova menjen? Télen úgyis elpusztul.

– Éppen akkor szokna csak ide.

– S aztán ha ideszokna? Volna még eggyel több a Gosztátnak. Kell is az nekik. Sze úgyis több van, mint amennyi kéne hogy legyen. Rucájuk is meg egyéb is.

– De tényleg, hol a ruca?

– Tudom én? Ne féljen, megvan. Nézzen csak ide.

Bement a kalyibába, vödört hozott ki s egy etető-vályú oldalához verdeste. A tavon teljes erejükből evezni kezdtek a kacsák, percek alatt valamennyi kicsődült, egyetlenegy maradt csak messze, jobboldalt a part mellett.

– Na, most már látja?

Marcela eddig nem szólt egy szót sem. Ekkor azt indítványozta, hogy sétáljanak el arra, hátha közelebb juthatnak a félénk madárhoz.

Annyi mindent értett meg ebből a beszélgetésből, hogy sokkal-sokkal közelebb érezte magát Sándorhoz. Szinte belekarolt, amikor elindultak, aztán döbbenet és valami furcsán üres érzéssel ment utána. Valami hiányzott a kettőjük barátságából. Talán az, hogy karonfoghassa.

Minél közelebb mentek, a kacsá annál távolabb úszott. Nem fogyott a távolság köztük. Elmentek a ná-

das szélég. Itt már teljesen száraz volt a föld a töltésen, és meleg volt, kissé fülledt, eső utáni levegő. Sándor leterítette a lódenkabátját, és ráültek.

A kacsza pedig megállt tanácstalanul. Fel-felbillentette a fejét, az eget nézte. Aztán mindkettejüknek úgy tetszett, hogy vágyakozva tekint társai után. De mert önérzetes jószág volt, szép kecses ívben megfordult, és közelebb úszott hozzájuk néhány méterrel. Sándor boldogan, gyermekien elmosolyodott.

– Látja, nem is fél tőlünk. Biztos vagyok benne, hogy egészen meg lehetne szelídíteni. Ha nem riogatnák, még az ételhez is kijárna. Nem értem Bándit, miért akarja mindenáron megfogni. Pedig olyan szép, hogy ideszokott, nem igaz? Hiszen jószántából jött, akárcsak mi a tanyára...

– Vajon miért maradt itt? – tünődött el az aszszony.

– Tudja, ezt csak egyféleképp lehet megmagyarázni. – Sándor hátradült a kabáton, lábát keresztbe rakta. – Erős, nagyon erős kell hogy legyen az ösztön a madarakban. Mikor látják, hogy közeledik az ősz, érzik, hogy el kell menniük. Bizonyára milliárdjával pusztultak el, amíg rájöttek erre. De voltak olyanok is, akik elindultak táplálék után. Északra mentek, elpusztultak. Nyugatra mentek, keletre; ott is elvesztek. De néhányan közülük délre juthattak. És ott nyár volt; sima, nagy vizek és élelem. A következő évben már tudták, merre meneküljenek. És most már be se várják a telet... Mióta az emberiség tudja az eszét, mindig költöztek a madarak. És látja, mégis van egy ösztön, erősebb ösztön, amely ezt a másikat legyőzi. Mi emberek ezt úgy mondanók, hogy...

Hirtelen felült. A becsapott rucák már visszatértek a tóra. Boldogan vegyült a vendég közéjük, és örömben bolondos táncba kezdett a vízen. Csapkodott a szárnyával, sebesen úszott, majd lebukott a felszín alá egészen, s csak méterekkel arrább ötlött fel ismét. Percek alatt megbolondította az összes kacsákat, mindegyik táncolt, csapkodott. S ekkor ő lassan, sima mozdulatokkal odaúszott a kunkori farkú gácsérhoz. Nem tudtak egymással beszélni, csak úsztak egymás mellett, eveztek; le-ledugták csőrüket a vízbe, s ez olyan szép volt, hogy Sándornak szinte sírnia kellett. A vadruca egy-egy könnyed oldalsiklással, zöldes csőrében magára dobott vízcseppekkel mintha azt mondta volna a gácsérnak: Te hűtlen, kimész a partra, vissza se nézel, ha kongatják azt az utálatos vedret, én pedig nemsokára éhen pusztulok miattad. A gácsér pedig ezt válaszolhatta: De kedves, gyere ki velem, minket se bántanak. Ó, szegény, ostoba gácsér!...

– Nem mondta meg, hogy mi emberek hogy neveznök azt az ösztönt – szólalt meg halkán az asszony.

*

Vasárnap délelőtt Sándor felajánlotta Pendzsi néni-
nek – mintegy engedélyt kérve egyúttal –, hogy elkíséri
Zsuzsát, aki ebédet vitt az apjának.

– Menjenek, lelkem, vigyék el szegény öregemnek ezt
a kis elemózsiát, ne egyék még vasárnap is a tarisnyá-
ból. Hej, tanító úr, ha én tudtam volna, mivé leszek
öregségemre...

Sándor magában kiegészítette a mondatot: „Nem
mentem volna feleségül ehhez az emberhez.” Ismerte
már Bándiék családi históriáját. Pendzsi néni szegény
leány volt, amolyan tanyai zsellérek gyermeke. Markot

szedett az ura földjén napszámban, de olyan volt, mint Zsuzsa, elvette az eszét az embernek. Adott ugyan másvalamit helyette, ami többet ért a Bándi Albert eszénél. Különösen, hogy az is a családban maradt. Mert ugyan jól megszédtek magukat. Két év múlva már ő csalt le az aratólányok béréből, hogy „mind odapisiltetek a kazal tövébe, szégyentelenek, most hogy eszünk abból a búzából?” Persze, mikor siránkozott, kulákasszony-korára gondolt, nem arra, hogy otthon tizenketten laktak a szobában. Nekik már csak egy gyerekük volt.

Gyönyörűen sütött az októberi nap. Felszáradt a föld, s a nehéz párák nyomtalanul eltűntek az ég acélkékjében. A mezőkön még egyszer, utoljára végighullámozott a nyár emléke. Csend volt a pusztán, csak az otfelejtett, elszáradt napraforgók erőlködését lehetett hallani – szinte – amint megpróbálták még egyszer kerek arcukkal követni az áldott égitest útját. Messze-messze lehetett ellátni. A nyugati szemhatáron feltűnt egy fűszálnyi gyárkémény, északon pedig, valószínűtlen távolságban, az Érchegység nyúlt be a síkságba, mint asztalra valami mozdulatlan kéz.

Zsuzsi rakoncátlan volt, majdnem kiöntötte a levest a kosztoscsészéből, szaladni akart. Sándort lassanként ragadta magával a lány jókedve. Végül már tréfált is a maga kissé humortalan, de kedves módján. Azt mondta a lánynak, hogy ha még egyszer igazgató elvtársnak szólítja, kiborítja az ételt, s akkor mehetnek vissza még egy adagért.

- Hát minek szólítsam? – állott meg a lány.
- Sándornak, Sanyinak is, ahogy akarja.
- Sanyika, maga olyan kedves fiú – mondta Zsuzsi, és hirtelen szájon csókolta. Aztán megugrott, mint egy

csikó, és nevetve szaladni kezdett. Húsleves löccsent a földre.

A fiatalember meg se próbálta követni. Elszédült a csóktól, körülötte megfakult az őszi ragyogás, aztán újra csodálatosan derültté változott minden. Nem kellett futnia, a lány bevárta. Leszakított egy fűszálat, fogai közé dugta, és ahogy bal kezét lehúzta az edény, és kifordított csípővel állt az ösvényen, olyan kíváncsos volt, hogy csak véletlenül juthatott ilyen helyzetbe. Nem is akart így megállni, egészen másra gondolt. Két szemöldöke közt éles kis ránc metszte ketté barna homlokát. A fűszálat rágcsálta.

– Engem csak úgy vegyen feleségül, ha elmegyünk innen. Utálom a tanyát, tudja meg. Biztosan maga is utálja. – Szigorú kifejezése megenyhült, a ránc feloldódott homloka simaságában, és álmatag arccal ezt mondta: – Nagyon szeretnék moziba járni...

Sándor édesnek találta, és csak este későn vallotta be magának, hogy a hihetetlen ámulás akadályozta csak meg a tiltakozásban. Kábult boldogsággal érkeztek meg a Laposba.

Itt azonban egyszeriben magához tért. A két éjjeliőr ott volt Bándinál, mindketten csikos, sötétkék ünneplő ruhában, kockás ingben, melyet nyakukon szorosán begombolva viseltek.

– Adj’isten, tanító úr, szervusz Zsuzsókám. Na, hoztál, hoztál ebédet? Mit főzött anyád? Mert holnap rucahúst eszünk, abiza, tanító úr!

Bándi vigyorgott, csámcsogott, és nemcsak bajusza szála, hanem minden ránc az arcában mozgott és rángatózott.

– Na, de együnk előbbször – szólt oda a fiúknak. Azok csak álltak, és cigarettáztak. Szó nélkül, ide-

genkedve pislogtak az öregre: szemlátomást a kíváncsiság hozta őket, nem a vadászszervenvedély.

Sándor lassan elfordult, és megindult a rizsföldek felé. Otthagyta Zsuzsát. Mert már nem szereti, ha ott van mellette az apja, akinek ő, az iskola igazgatója, hazavitte a lopott máláját, akiről sok más dologból is olyan jól sejti, hogy aljas és ellenséges gazember; akit megvet és gyűlöl... Mert legalább ne látná vagy ne tudná, ki csinálta ezt a kis... fityfirittyet. Durvaságokat gondolt, olyan durvaságokat, amelyeket kimondani alig mert volna. De így is levezetett valamit a dühéből, mert egyszerre mintha nagyon gyenge lett volna, érezte, hogy le kell ülnie. Ott ült, ahol Marcelával ültek a tegnapi.

Akkorra már megkezdődött a vadászat. Bándi vízre lökte a tó túlsó sarkából a korhadt csónakot, s egy hosszú rúddal taszítva előre, hajkurászni kezdte a kacsákat. A tó hosszú volt, de keskeny, nem lehetett elmenekülni előle. A nádasba vezető utat elzárta. A rucák ész nélkül evickéltek ki az ólakhoz, de a két legény ott állt. Meg se mozdultak, csak röhögtek az öreg fáradozását, de a vadkacsa mégis megfordult, és visszadobta magát a vízbe. Itt az evezőrúd csapott feléje. Ekkor a vízről simán, fejveszettség nélkül felrepült, és elindult déli irányba.

Sándor megkönnyebbült. Közbeléphetett volna, mégis nevetségesnek érezte, hogy egy vadkacsáért vesszen össze az öreggel. De most már úgyis vége.

Csakhogy a ruca nagy-nagy kört írt le a levegőben, és leszállt a tó túlsó partjára.

- Kerítsétek be! – üvöltött Bándi a csónakból.
- Repüljön utána!

Bándi a parthoz evezett, kiugrott, és a kacsa felé

kezdett rohanni. Sántán, ijesztően szökdécselt, a tanítónak hideg futkosott a hátán. De azt hitte, hogy a kacsza felrepült ismét, mielőtt még az öreg árthatna neki.

Göröngy süvöltött, a kacsza félreszökkent, és ismét a levegőben volt. Bándi még egy karót is hajított utána, halálos biztonsággal: két ujjnyira suhant el a csőrétől. És a madár most is csak egyet körözött, és visszarepült a töltés tövébe.

– Kifáradt már, látjátok? – hörögte Bándi. Három-négy karót markolt fel a földről, aztán óvatosan, szinte kúszva lopakodott a töltés mögött zsákmánya felé.

Az csak állt, és pihegett kissé. Elszokott már a repüléstől. Rendbeszedte a tollait, billentett egyet-kettőt a fejével, és arra nézett, ahol a többi ruca tolongott. Könnyedén lefeküdt a hasára, és csőrét csodálkozva összecsapta. Sehol sem látta a párját. „Ó, te gyáva – gondolta –, nem látod, mit tesznek velem? Nem akarok elmenni, itt halok meg a szemed előtt, hogy lássad, ha nem tudál jönni, hogy segíts. De mit is beszélek? Te csak egy szegény gácsér vagy, ez pedig itt gonosz, nagy, szárnyatlan lény.”

Ekkor Bándi megjelent a háta mögött. A ruca felállt, és alacsonyán, nyugodtan repülni kezdett. Lenn a földön egy sánta gnóm torz bakugrásokkal futott utána. Bot zuhogott a levegőn át.

Sándor felugrott, rohanni kezdett az öreg felé. Nem lehet kibírni! Bándi szárnyától fogva hozta a verdeső rucát. Most megöli, most meg, mikor odaér! Ekkor odaszaladt Zsuzsika; eddig ki tudja, hol volt.

– Vágja el a nyakát! – visította. – Vágja el, mert megdöglök, s hogy esszük meg?

Sándor megfordult, és hazafele indult. A suttyó éjjeliőrök némán, szégyenkezve álltak félre útjából. A

tanító pedig futott, mint egy eszelős, amíg el nem ért a tanyára. Körülnézett, hova bújhatna. Ott volt az istálló – nem akart a házba bemenni –, bevetette magát a lovak jászlába.

Csak a tehén volt odabenn. Lassan kérődzött, fogalma sem volt az igazgató-tanító lelki nyavalyáiról. A fiatalember pedig összeszorított foggal, égő száraz szemekkel feküdt sokáig, nagyon sokáig, gyötrődve a szénában. Végre bódult, nehéz álom szállt reá.

Beszélgetésre ébredt.

– Így né, Pendzsi, tedd csak ide le, hogy a tanító ne lássa. Mit lehet tudni az ilyenről...

– Biza, mit lehet. Aki az olyan Márcsella-félékkel járkál...

– Ide né. Aztán nekem hozza Jóskucáné, hallod-e, a döglött rucáit, mert ha holnap kontrol jön, meg kell legyen a szám...

Kacsaháogás hallatszott.

Sándor felült a jászolban. Tökéletesen éber és végtelenül nyugodt volt. Átlépett a deszkán, és megállt a kacsacsősz előtt.

– Pizok gazember! – mondta, és az arcába köpött. Aztán vad dühvel: – Pizok, pizok, pizok... – Mikor kifulladt, kiment az istállóból.

– Albert!... Teszed le!... – üvöltött az asszony odabent. – Börtönbe kerülsz!

*

Este féltizenegykor zörgetett Marcelánál. Az asszony kinézett az ablakon, és halkan felsikoltott:

– Sándor! Mi van magával?

– Engedjen be, ha lehet, mondani szeretnék valamit. Elláttam a baját a házigazdámnak. Beenged?